

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm LIX. Si alicuis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

pars maior & sanior Capituli consensit, vt ad id compellantur: alioquin enim de industria & in fraudem canonis, moram trahere atque efficere, vt electio post interuallum facta, irrita iudicaretur. Quamobrem ne ipsis propria fraus prosit, à Superiore compelli debent ad electionem, etiam post moram, validè perficiendam. Et quicumque ex Capitularibus, vel etiam ipsemet eligendus, adire potest Superiorem, impiorando eius officium ad Electores compellat ad progrediendum, sicuti de iure tenentur.

CAPITVLVM LIX.

Sialicuius.

PARAPHRASIS.

Si quisquam ad praelaturam per simoniam, eius resignatus, neque ratum habens, electus fuerit, non tantum irrita pronuntiari debet electio, sed nec Episcopus dispensare potest cum electo, vt ea vice ad praelaturam illam promoueatur. Sin autem aliquis ad simplex beneficium per simoniacam prauitatem promotus fuit ignoranter, cum eo Episcopus post liberam resignationem dispensare non prohibetur.

SUMMARIVM.

1. Electio, aut collatio beneficij per simoniam, quamuis ignorante electo, aut prouiso, reprobata debet.
2. Est ipso iure irrita, & non tantum rescindenda per sententiam.
3. Electio vel promotio ad ecclesiasticum beneficium per simoniam ita infirmata est, vt electus aut prouisus (licet eo ignorante simonia commissa sit) ad idem beneficium pro ea vice incapax existat sine dispensatione.
4. Episcopus dispensare potest cum simoniacè promotio ad beneficium simplex, si liberè resignet, non uem si quis tali pacto assensus esset maiora seu duplicia bene-

ficia, nisi in casu euidentis ecclesia necessitatis.

5. Minus agit cum eo, qui vltro cedit beneficio, quam si per sententiam amouetur.
6. Argumentum à sensu contrario in iure validum est, si quidpiam speciale in dispositione aliqua ponatur causatiuè, siue vt principaliter mouens ad disponendum.
7. Secus si assertiuè, aut exemplificatiuè.

NOTANDVM I. Electio, aut collatio¹ beneficij, interueniente simoniaca prauitate facta, quamuis ignorante electo, aut prouiso, reprobata debet. Ita hic, & consentit c. 1. causa 1. q. 5. cit. c. ex insinuatione 26. c. vobis 27. c. sicut tuis 33. de simonia.

QUÆSTIO autem est. Num ipso iure irrita sit electio aut prouisio; an verò rescindenda per sententiam. Posteriorem quæst. partem docuit hîc Abb. antiq. Nauarr. consil. 95. de Simon. edit. 2. & alij, eo argum. moti, quòd iura canonica solum significant, ei modi electionem esse reprobendam; non autem dicunt, ipso iure nullam esse. Sed contrarium rectè hic docuit Abb. n. 2. Capella Tholos. iuncto Comment. in decis. 439. fusè Suarez tom. 1. de relig. de Simon. cap. 57. n. 35. & fuit sententia S. Th. 2. 2. q. 100. a. 6. in corp. & a. 3. prout ostendit Couarr. in reg. peccatum p. 2. § 8. n. 7. & seqq. Probatur: Si enim vera esset posterior sententia, tum promotus per interuenientem simoniacam prauitatem, posteaquam rem cognouisset, retinere posset beneficium, aut dignitatem, donec per sententiam Superioris rescinderetur collatio, aut prouisio: At consequens est falsum, prout constat ex cit. c. ex insinuatione, iun. Gl. communiter ibi probata ver. resignasti, & clariùs ex cit. c. nobis, vbi dicitur, quòd secundum sacrorum canonum instituta, etiam paruuli, qui cupiditate parentum ecclesias per pecunias sunt adepti, eas dimittere tenentur. Idque expresse docet S. Th. in cit. a. 6. & ipsemet Nauarr. in consil. 97. de simon. a. liq. communiter. Ergo, &c. Deinde, posterior sententia vera est, simoniacè prouisus

per ignorantiam, non teneretur ad restitutionem fructuum perceptorum ex beneficio, nisi post Iudicis sententiam & priuationem, ex eo enim tempore, & non antè, tametsi prauitatis simoniacæ, cuius ipse causam nullam præbuit, prius notitiam accepisset, malæ fidei possessor esse inciperet; sed antè latam sententiam nõ teneretur aliquis eo, quod suum est, priuare. At verò consequens istud esse falsum, docent Theologi cum S. Th. in cit. a. 6. Couarr. cit. §. 8. n. 8. ipsemet Nauarr. consil. 97. de Simon. ad quæst. quartam. Id autem miror, quod idem Nauarr. in cit. consil. 95. in resp. ad argum. vers. Tertiò, dixerit, doctrinam S. Thomæ in alleg. a. 6. potius fauere suæ sententiæ, quòd videlicet collatio beneficij per simoniam facta, ignorante prouiso, non sit ipso iure nulla; quia ait, *S. Th. ignorantem teneri (post notitiam acceptam) resignare beneficium, & restituere fructus extantes, non autem bona fide consumptos: quòd nulla ratione defendi posset, si collatio esset omnino nulla: quia nulla ratione excusari potest à rectitudine fructuum consumptorum, nisi illa simoniaca collatio, presentatio, vel electio valeret, donec inciperet scire illius nullitatem.* Veruntamen rectissimè id defendi potest ac debet, cum certa iuris regula sit, quam tradunt DD. in l. Item veniunt 22. §. Præter hoc, ff. de petit. hæredit. quòd bonæ fidei possessor, postquam intellexit rem suam non esse, teneatur restituere fructus extantes, non autem bona fide absumptos, nisi quatenus inde locupletior factus est, quia v. g. eos vendidit, & pretium adhuc extat, aut patrimonium eius inde auctum est, vti explicauit in Theol. moral. lib. 3. de iustit. tract. 2. cap. 3. n. 1. Et cur, obsecro, qui ita prouisus fuit, post habitam interuenientis simoniæ notitiam, debeat fructus extantes, quos antè perceperat, restituere, etiam antè latam sententiam; cum dicat Nauarr. cit. consil. 95. habuisse eum ius in beneficio; consequenter itaque fructus omnes lucrari debuisset. Denique & id inauditum, saltem nullo iure expressum est, quod per solam scientiam acquisitam antecedentis simoniæ, aliquis amittat ius, ac titulum beneficij sui; ita vt in consci-

tia dimittere illud teneatur, prout voluit Nauarr. in cit. consil. 97. ad quar. quæst. Potius ex eo, quia post acquisitam notitiam in conscientia obligatus ille est dimittere beneficium, colligere potuisset, prouisionem eius antea, siue ab origine sua irritam fuisse, & id eo, vnà cum fructibus extantibus, restitui seu resignari debere, prout clarè docuit S. Th. cit. loco, in corp. art. 6.

Ad argum. pro posterioris quæst. parte allatam, Resp. Electionem, siue collationem eiusmodi reprobendam, id est, reijciendam esse, quia inualida sit. Eodémque recidit, si dicas, reprobendam esse collationem per sententiam declaratoriam facti, seu, perquam, præmissa cognitione causæ, declaratur ac pronuncietur, interuenisse simoniacam conventionem, ideòque de iure irritam esse collationem, electionemue. Id enim frequenter occurrit in iuris corpore, vt quòd vno in loco dicitur irritum & inane, v. g. electio attentata contra formam Concilij Lateran. sub Alexandro III. vti videre est c. In Genesi 55. in fine, hoc tit. Idem, ob eandem causam non obseruatæ formæ eius Concilij, dicitur sententialiter irritandum, c. ecclesia 67. in fine, eod. tit.

Obiter hic aduertit potest, quòd memini ante annos non paucos responsum esse, cum expedita iam esset supplicatio ad impetrandam dispensationem super inualiditate collationis canonicatus adoleceti, quo ignorante pater eius Simoniam in affectu commiserat, non esse opus, vt dispensatio peteretur; quia plus quàm triennio dictus adolecens, cum bona fide, beneficium illud pacificè tenuit, ideòque tutus est in omni foro, per regulam Cancell. xxxiii. de trienniali possessione. Quod in hoc ipso casu annotauit P. Suarez cit. cap. 57. n. 39.

NOTANDVM II. Adeò de iure irritata est electio, aut promotio ad ecclesiasticum beneficium, per Simoniam facta, etiam ignorante electo aut prouiso, vt ad idem beneficium pro ea vice, siue durante ea vacatione, incapax existat, nisi cum ipso dispenseretur ab eo, qui tali potestate præditus est, de quo in seq. notando.

Diffo

Difficultas autem est, qua ratione ob aliorum delictum puniatur innocens, qui inculpate ignorauit, contra c. 2. de constit. *Res qua culpa caret in damnum vocari non debet.* Resp. cum Anton. hic n. 8. opponendo aliam regulam, quæ est 23. in 6. *Sine culpa, nisi causa sub sit, non est aliquis puniendus.* Hic autem causa subest, non quidem ut aliquis proprie puniatur, siue ei aliquid adimatur; sed potius ut beneficii collatio, seu prouisio propter simoniaci criminis foeditatem impediatur: Adiecta etiam inhabilitate in odium rei, non in odium personæ: Volo dicere, in detestationem simoniacæ factionis, per quam aliquis ad beneficium destinatur, rectè à sacris canonibus decretum fuisse, ut pro ea vice attentatio illa effectum nequaquam habere posset, constituto illo incapaci, quem simoniaci promouere uolebant. At uerò purgato uitio illo, siue interueniente persona, quæ ualidè prouisa sit, aliquid occurrere beneficii eiusdem vacatione, respulsum illi (quippe in cuius persona defectus non sit) omnimodè si alioquin dignus sit, promoueri posse: Multo uerò magis iste ad aliam ecclesiæ dignitatè, aut beneficiū assumi poterit c. post trāslat. 11. §. Rufus, de renūc.

NOTANDVM III. Discrimen est, quod si aliquis ignorans per simoniacam prauitatem promotus sit ad beneficium simplex, Episcopus, dummodò ille liberè resignarit, dispensare possit, ut idem mox beneficium consequatur, aut in eo relinquatur: Secus autem dicendum de alijs beneficijs maioribus, seu duplicibus. Hunc esse sensum huius c. supponere uidentur DD. & aperte tradit Suar. in cit. lib. de Simon. cap. 61. n. 10. Cum enim Pontifex ueluti excipiendo respondeat, Episcopum dispensare posse cum promotus ad beneficium simplex, post liberam eius renunciationem, satis indicat, dispensare non posse, si quis beneficium qualecunque, non simplex, tali pacto affectus sit. Neque obstat, quòd in priore c. parte meritò duntaxat sit de prælatura: Id enim, ut ex subiunctis colligitur, exempli tantum causa factum, quia fortè de eo tum casu dubitatum fuerat.

Excipiunt uerò non pauci, quòd Episcopus etiam ad beneficiū curatum aut dignitatè in eadè vacatione assequendū, in casu huius c. dispensare possit, non ob merita personæ (hic enim casus exclusus uidetur) sed ob euidenti ecclesiæ necessitatè, quia alius ita idoneus reperiri non potest. Ita enim docuit hic Hostiens. Anton. Imola, & alij: Quòd huiusmodi casus secundum episcopian exceptus uideri debeat: Neque est id improbabile, propter Doctorum auctoritatè, argum. c. 3. ead. causa 1. q. 5. Quamuis contrarium senserit Abb. hic n. 3.

NOTANDVM IV. Mitius agitur cum eo, qui uitrò cedit beneficio, quod derelinquere debet; quàm si per sententiam amoueat. Ita sumitur ex c. in fine, & notat Gl. in not. ult. Quemadmodum etiam consuetum est, ut si Prælatus de crimine depositione digno suspectus, aut infamatus, si uitrò resignet, ut leuius cum eo agatur, & v. g. pensio ex Prælatura assignetur; non ita uerò, si per sententiam deponatur.

QVÆSTIO restat, quam aliqui occasione huius, alij occasione præced. c. tractant; ubi uideri potest Ioann. Andr. & Abb. Parnormit. Num argumentum à sensu contrario in iure validum sit? Communis est responsio, firmum & validum esse, si quippiam speciale in dispositione aliqua ponatur causatiuè, siue ut principaliter mouens ad disponendum; tunc rectè infertur, cum in contrario seu opposito eius contraria seu opposita ratio cernatur, dispositionem in eo locum non habere. Exemplum huius rei proponitur in l. 1. ff. de officio eius, cui madata est iurisdicção, ubi habetur, quæ sunt meri ac mixti imperij, speciali priuilegio concessa magnis iudicibus, ciuili iure delegari non posse; idque, tanquam fortissimo argumento, inde ostenditur, quia lege Iulia de vi concessum est Præsidibus, si ob necessitatè absens est, quòd alteri demandare possit: Exinde enim per contrarium sensum colligi debet, committere alteri non posse; quandoquidem absentia est causa finalis & principalis, cur delegandi facultas ei concedatur.

7 Sin autem speciale quippiam in depositione ponatur non causatiuè, sed assertiuè, aut exemplificatiuè, tunc non procedit argumentum ad remotionem contrarij seu oppositi. Exemplum habemus in l. Conuenticula 22. C. de Episcopis & Clericis, vbi prohibetur, ne aliqui in priuatis ædibus conuenticula, coadunatis turbis instituunt, disputantes de fide Catholica seu definitis in Concilio: Ex quo minimè inferre licet, quòd in loco publico talia conuenticula liceat celebrare: quia ratio prohibitionis, quæ est turbatio in rebus fidei; æquè imò magis locum habet in disputatione, quæ in loco publico instituitur, prout constat ex l. 2. vbi id Gl. notauit ver. publicè, C. de summa Trinitate. Aliud exemplum afferunt Canonistæ in c. cum ad Monasterium, de statu Monach. nominatim Ioann. Andr. circa verbum *nisi in infirmatorio, ex reg. S. Benedicti cap. 39.* vbi ita legitur: *Carnium quadrupedum omnino ab omnibus abstinenceatur comestio, præter omnino debiles & aegrotos.* Ex quo non licet inferre, quòd bipedum & volatilium comestio Monachis permessa sit; sed potiùs, quòd species, tanquam magis vstitata, pro omni carniuum genere posita fuerit: siquidem ratio, quæ sola esse potuit quadrupedia prohibendi, videl. appetitus, mortificatio, & abstinentiæ virtus salutaris, æquè & magis in volatilibus locum habet. Videri potest Ioann. Turrecremata in explic. eius regulæ tract. 104.

Addunt verò DD. communiter, argumentum à sensu contrario non procedere, si inde absurdum, vel inconueniens sequatur, vt videre licet in allato exèplo de prohibita quadrupedum comestione: Item si oppositum eius, quod per tale argumentum inferendum esset, in iure clarè decisum esset, argum. l. 2. vbi id notauit Gl. Bartol. & alij C. de condit. insertis, & tradit Gl. recepta in c. significasti 18. ver. clerici tamen, de foro compet. Aliud exemplum leges in l. fin. §. filijs autem familias, C. de bonis quæ liberis, vbi decernitur, filijsfam. testari concessum non esse de bonis aduentitijs, quorum vsusfructus penes patrem est. Ex

quò tamen per sensum contrarium inferre non licet, testari eos posse de ijs aduentitijs bonis, in quibus patri vsusfructus non quæritur; quia oppositum huius, videl. quòd de nullis aduentitijs filiusfam. testari possit, sed solùm de castrensibus, aut quasi castrensibus, satis expressum videtur in l. penult. C. Qui testam. facere possunt, & docent ibi Iason, Alexand. de Imola & alij communiter. Ratio huius doctrinæ est, quam legere est apud Nicolaum Euerardum in loco à contrario sensu: Per subauditiones, siue intellectus tacitos & coniecturales, non debet introduci iurium correctio, secundum Gl. receptam in c. cupientes §. Quòd si per viginti, ver. petere, hoc tit. in 6. propterea quòd iurium correctio odiosa sit, & quantum fieri potest, vitanda, c. cum expedit 29. eod. in 6. Neq; facile legislator censendus sit legè prius, multà curà & sollicitudine constitutam tollere velle, nisi clarè exprimat, c. ecclesia 47. §. neque enim, supra, hoc tit. Atqui argumentum à sensu contrario fit per tacitum, subauditum, & coniecturalem sensum, vt tradit Gl. in cit. l. 2. ver. voluntati, ibid. Bartol. C. de condit. insertis, & sumitur ex l. apud antiquos 2. iun. Gl. ibi, per coniecturam interpretati sunt C. de furtis.

Neque obstat his, quod dici solet, argumentum à sensu contrario esse fortissimum, iuxta Gl. receptam, c. cum Apostolica 7. iuxta finem, ibi, *per quod indirectè datur intelligi*, de his quæ fiunt à Prælati & c. & sumitur ex cit. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, ibi, *huius rei fortissimum argumentum est.* Respondetur enim, Esse argumentum efficax, & firmum, sed cum ex interpretatione, seu subauditione haustrum, ideo cedere verbis alibi clarè expressis: eum quod clarum, & in firma quodammodo possessione est, non deceat tolli & euerti per obscurum, argum. l. ille aut ille 25. ff. de legatis 3. Limitationes verò, quibus etiam iuri communi derogatur per tacitum intellectum, seu argumentum à sensu contrario, videri possunt apud Euerard. loco cit. §. Illud tamen limitatur.

Demum pro confirmatione argumenti ducti

ducti per sensum contrarium, exempla aliqua afferem, ex cit. c. huius de elect. titulo desumpta, ut appareat, cur questio ista hoc in loco proposita fuerit. Primum est ex c. bonae 4. de postul. Prælator. ubi dicitur, postulantes variare non posse, posteaquam postulatio Superiori præsentata est: Ex quo inferitur, si præsentata nondum sit, quod postulantibus variare possunt: Cum id inconueniens non sit, & nullo alio iure prohibitum videatur: Estque specialis ratio, cur post præsentationem variare non liceat; ne videl. Superiori illudatur.

Aterum habetur in c. præced. quando dicitur, quod Electores publicato scrutinio variare non possint: Ex quo rectè inferitur, quod ante scrutinij publicationem variare seu suffragia sua mutare queant: Nam publicatio ut specialis ratio prohibita variationis afferri videtur, prout ibi explicati in r. not. & videri potest ibi Imola, & Abb. n. 6.

Tertium sumitur ex textu huius c. Quando Pontifex dixit, cum electo ac prouiso in simplici beneficio ab Episcopo dispensari posse, rectè hinc inferitur primò: In beneficiis non simplicibus seu duplicibus, ac maioribus eiusmodi dispensationem interdicitam esse Episcopis: cum non appareat alia causa, cur in simplicibus concessa sit dispensatio; nisi quia minora facilius conceduntur, atque in maioribus cautiùs agendum est, ait Glos. hic ver. illa vice. Secundò, ex hoc ipso c. per sensum contrarium inferitur, si quis etiam simplex beneficium per simoniacam interuenientem prauitatem scienter consecutus fuit, aut postea ratum habens, quod actum est, cum eo Episcopum dispensare non posse; quia non frustra hic adiecta fuit conditio limitans & qualificans, *ignorante eo & postea ratum non habente*, idque conforme est c. nobis 27. de simonia. Tertio sequitur; Episcopum dispensare non posse cum promotò ad beneficium simplex ipso ignorante, nisi liberè priùs illud resignarit, sed à Iudice, per sententiam coactus. Nam ratio, cur dispensandi facultas in casu illo Episcopis concedatur, alia afferri non potest, nisi quòd magis dignus sit misericordià, & ab omni su-

spicione alienus, qui spontè renunciat: ergo in opposito oppositum decerni debet. Et confirmari possunt, quæ dixi: Nam regula canonica est, quòd simoniacè electus aut prouisus, ad idem consequendum beneficium inhabilis fiat, ad eòdè ut Episcopus cum eo dispensare non possit, cit. c. nobis: Ergo exceptio quæ in hoc c. proponitur, confirmat dictam regulam in alijs omnibus casibus, qui sub exceptione non comprehenduntur.

CAPITVLVM VI,

His quibus.

PARAPHRASIS.

Si Superior, v. g. Pontifex, aut Episcopus prohibuerit Canonicis, aut Conuentualibus, ne ad electionem Prælati absque suo consensu procedant; dubium est, num interea dum eligere intermittunt, currat eis tempus à iure definitum? Respondet Gregor. I X. Papa, affirmandum esse, si illi in mora fuerunt licentiam petendi.

SUMMARIUM.

1. *Electoibus impeditis currit tempus, si ipsi possint impedimentum tollere.*
2. *Impedimenta autem alia sunt ordinaria, alia extraordinaria. hæc sola cursum temporis, non illa, impediunt.*

NOTANDVM VN. Eelectoibus impeditis currit tēpus, si ipsi impedimentū tollere possunt. Quare huic respōsioni Pontificis non obstat regula sumpta ex c. quia diuersitatem 5. de concess. præb. Tempus à iure definitū non currit legitime impedito: Non enim impediti censi debent, qui impedimentum tollere possunt. Quia, uti habetur in reg. 135. ff. *Qui potest facere, ut possit conditioni parere, iam posse videtur.* At qui Capitulares consensum petendo à Superiore impetrare possunt, ut pono, eligendi facultatem: Ergo simpliciter impediti non sunt, sed ex hypothesi, si licentiam suā culpā petere intermittant.

Inde